

FASE 1

(0-6 maanden)
Adaptatiefase

HOMEOSTASE vs
DISREGULATIE

WAT hebben we nodig?

RUST

STRUCTUUR

PRIKKEL(ARM)

FYSIEKE NABIJHEID

VEILIGHEID

AFSTAND EN NABIJHEID

Wees dicht bij mij

Wees alert voor mijn signalen

Ga samen met mij door een crisis

Blijf bij mij

STRUCTUUR EN GRENZEN

Wees duidelijk over tijd en ruimte

Steeds hetzelfde vind ik duidelijk

Bied me veiligheid door mijn dag te structureren

Neem over als het niet gaat

Maak de dingen voorspelbaar voor mij

ACTIVITEITEN

Samen zijn is het belangrijkste

Focus op 1 prikkel!

Evenwicht tussen rust en inspanning is nodig

COMMUNICATIE

Blijf in het hier en nu

Benoem mijn ervaringen: vb. horen, voelen, denken en ruiken

Ik kijk eerst naar wat je toont, dan pas hoor ik wat je zegt

"Zo werk je samen"

+

REAGEER EMOTIONEEL NEUTRAAL MEDICATIE

INDIEN NODIG

ACCEPTEEF HEN TE ALLEN TIJDE

BEGRENS HEN ZODAT HET VEILIG KAN BLIJVEN

BLIJF BIJ HUN

-

NIET VRAGEN WAAROM HIJ/ ZIJ IETS HEEFT GEDAAN

VERWACHT GEEN EMPATHIE

CONFRONTEREN, BELONEN EN STRAFFEN WERKT NIET

GEEF GEEN GROTE VERANTWOORDELIJKHEDEN

VERWACHT NIET DAT ZE ZELF TOT RUST KUNNEN KOMEN

FASE 2

(6-18 maanden)
Eerste socialisatiefase
VERTROUWEN vs
WANTROUWEN

WAT hebben we nodig?

RUST

STRUCTUUR

BETROUWBAAR FIGUUR

NABIJHEID OP AFSTAND

VEILIGHEID DOOR
EMOTIONEEL
AANWEZIG TE ZIJN

AFSTAND EN NABIJHEID

Ik heb iemand
betrouwbaar nodig!

Blijf in het zicht

Ga je weg?
Blijf in verbinding, niet
alles moet voor mij wijken

Ik moet snel bij jou
terecht kunnen

STRUCTUUR EN GRENZEN

Duidelijkheid en grenzen herhalen

Anticipeer op moeilijke
situaties voor mij

Neem me uit de situatie als het niet
gaat

Kom jouw afspraken na

ACTIVITEITEN

Benadruk onze relatie

Samen zijn > alleen doen

Rituelen en routines
vind ik fijn

COMMUNICATIE

Lichamelijk contact
vind ik fijn

Iets samen doen vind ik
leuker dan praten

Herken en geef vorm aan mijn emoties
Praat over vandaag en niet over gisteren
of morgen

Bevestig onze relatie

Stel geen waarom vragen

Praat over ons

Verwoord mijn emoties

+

NABIJ BLIJVEN OP AFSTAND

ACCEPTTEER HEN TE ALLEN TIJDE

MEDICATIE INDIEN NODIG

STA STIL BIJ WAAROM IEMAND OM
"AANDACHT" VRAAGT
(GRENZEN? VEILIGHEID? NABIJHEID?)

WEES EERLIJK IN WAT JE VOELT,
UITSTRAALT EN ZEGT

TREK ALS TEAM AAN
HETZELFDE EIND

"Zo werk je samen"

-

GEEF GEEN BOODSCHAPPEN DIE VOOR INTER-
PRETATIE VATBAAR ZIJN

STEL GEEN WAAROM VRAGEN

KIES NIET TEVEEL VOOR
VERBALE ONDERSTEUNING

WERK NIET MET CONFRONTEREN, STRAFFEN OF
BELONEN

DOE GEEN BEROEP OP
DE FRAGIELE HECHTING

FASE 3

(18-36 maanden)
Eerste individuatiefase
AUTONOMIE vs
AFHANKELIJKHEID

WAT hebben we nodig?

REGELS +
CONSEQUENTIES

BEGELEIDEN
OP AFSTAND

ZELF MOGEN
BESLISSEN BINNEN
EEN VEILIGE EN
DUIDELIJKE STRUCTUUR

AFSTAND EN NABIJHEID

Geef mij ruimte om te
exploreren

Geef mij een veilige
terugvalbasis

Laat mij kiezen
als het kan

Positieve ervaringen zijn belangrijk
voor mij

STRUCTUUR EN GRENZEN

Ik heb duidelijke regels
nodig

ik heb consequente
begeleiding nodig

Ik vecht constant tegen
de regels

Door onderhandeling laat ik mij
discreet sturen

Werk niet aan alles tegelijk maar
choose your battles

ACTIVITEITEN

Laat mij zelf dingen doen, maar
spring snel bij als het nodig is

Activiteiten doen om mijzelf
beter te leren kennen

Geef mij
verantwoordelijkheden
die ik aan kan

COMMUNICATIE

Praat niet over mij,
maar jij + ik

Wees kort, bondig en consequent

Gebruik humor

“Zo werk je samen”

+

HOU REKENING MET JALOEZIE

AUTONOMIE EN RELATIE
BEVESTIGEN

BLIJF RUSTIG MAAR DUIDELIJK

LAAT ZE ZELF BESLISSEN BINNEN EEN VEILIGE
STRUCTUUR

HOU DE UITLEG
KORT EN BONDIG

-

WERK NIET MET
UITGESTELDE
BELONINGEN

VERWACHT GEEN EMPATHIE

CONFRONTATIE HELPT NIET

WORD NIET BOOS ALS ER EENS IETS
MISGAAT

STEL GEEN WAAROM
VRAGEN

ZET NIET TE VEEL IN OP GROEPSTHERAPIE

FASE 4

(3-7jaar)

Identificatiefase

INITIATIEF vs
GEREMDHEID

WAT hebben we nodig?

BEGINNENDE
VRIENDSCHAPPEN

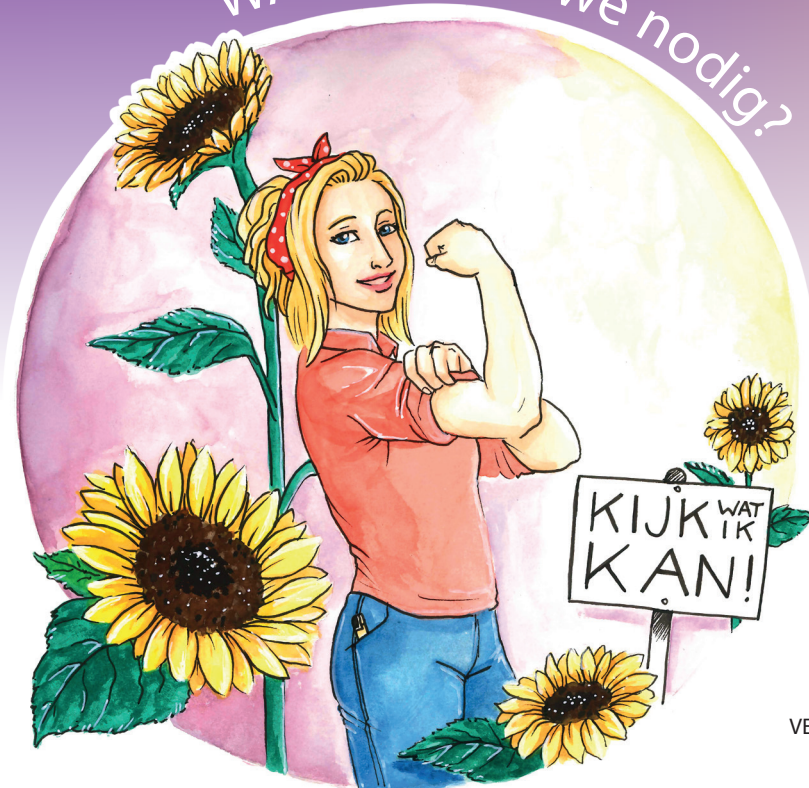
SUCCESEVARINGEN

BEVESTIGING DAT ZE
GOED BEZIG ZIJN

STIMULEREN TOT
ZELFSTANDIGHEID

ROLMODEL

VERTROUWENSRELATIES

AFSTAND EN NABIJHEID

Laat mezelf doen wat ik kan,
maar leer mij wat ik wil kunnen

Ik wil zelf kunnen
beslissen, maar kan deze verant-
woordelijkheid nog maar begin-
nend dragen

Wees een rolmodel

STRUCTUUR EN GRENZEN

Maak grenzen duidelijk, maar leg
mij uit waarom

Geef mij een houvast

Ik heb herhaling en
controle nodig

Betrek mij bij het maken van keuzes
en geef mij ruimte voor inspraak en
onderhandeling

ACTIVITEITEN

ik wil iets doen waarin ik uitblink

Ik doe graag dingen
samen met anderen

Stimuleer mij tot actie

bekrachtig mij na een positieve
actie

COMMUNICATIE

Help mij reflecteren bij
conflicten

Wakker mijn empathie aan

Spiegel mijn gevoelens

Laat mij een actieve
inbreng doen

Help mij bij een realistisch zelfbeeld

Kijk voorbij mijn stoere
verhalen

Ik vertel graag wat ik
denk dat je wil horen

“Zo werk je samen”

+

WEES EEN VOORBEELDFUNCTIE

WAT GOED EN SLECHT IS
VOORZEGGEN

VOED EMPATHIE

PSYCHO-EDUCATIE

POSITIEVE FEEDBACK

LEG UIT WAAROM

STIMULEER REFLECTIE

GEEF RUIMTE VOOR INSpraak EN VERANTWOORDE-
LIJKHEID

WERK MET (UITGESTELDE)
BELONINGEN

LEG NIET ALLE INITIATIEF EN
VERANTWOORDELIJKHEID BIJ HUN

NEEM NIET ALLES OVER

FOCUS NIET TEVEEL OP FOUTEN OF MISLUK-
KINGEN

BLOK INITIATIEF NIET TE SNEL AF

VERGEET NIET DAT ZE
NOG MOETEN GROEIEN IN
EMPATHIE, REFLECTIE,
VERANTWOORDELIJKHEID, ...

FASE 5

(7-12jaar)

Realiteitsbewustwordingsfase

ZELFVERTROUWEN vs
MINDERWAARDIGHEID

WAT hebben we nodig?

HECHTE
VRIENDSCHAPPEN

LEREN IN GROEP

ZELFSTANDIGHEID

VAARDIGHEDEN/
PRODUCTIVITEIT

VERANTWOORDELIJKHEID

RUIMERE
LEVENSWERELD

AFSTAND EN NABIJHEID

Ga met mij om als
een gelijkwaardige

Ondersteun mij
in inzichten

De mening van mijn
vrienden vind ik
belangrijker dan
die van jou

STRUCTUUR EN GRENZEN

Laat mij zelf
oplossingen zoeken

Laat mij weten waarom iets niet kan
of mag

Mijn vrienden hebben een grote
invloed op mij

ACTIVITEITEN

Geef mij een plaats in
de steeds groter
wordende omgeving

Geef mij
verantwoordelijkheid

Ik ben graag
competitief, creatief en/of produc-
tief bezig

COMMUNICATIE

Ik vind
groeps gesprekken
belangrijk

Analyseer en reflecteer samen
met mij

Help mij mijn gevoel te verwoor-
den

+

RESULTAATGERICHT

LEEFWERELD EN NETWERK
VERRUIJEN

WAARDERING

BIED EEN TERUGVALBASIS

ANALYSEREN EN
REFLECTEREN

INZETTEN OP INTERN
GEWETEN

GROEPSLEER

PSYCHO-EDUCATIE

“Zo werk je samen”

BLIJF AANDACHTIG VOOR
OVERSCHATTING

VERGEET DE IMPACT VAN
VRIENDEN/DE GROEP NIET

BESLIS NIETS OVER HUN HOOFD

LAAT HEN NIET VOLLEDIG LOS